

חדשות

חדשות

חדשות

✓ כסאות מוסיקאליים

בנהלת LONDON CONTEMPORARY DANCE THEATRE

מאז חדל מיסדו של "תיאטרון המחול בן-זמננו" הלונדוני, מיועדנו רוברט כוהן, לשמש כמנהלו האמנותי לפני כארבע שנים, התחלפו שם מדי שנה המנהלים האמנותיים. דן ואגנר, האמריקני, חזר לארה"ב כעבור כהונה בת שנה. גם נאנסי דונקאן, שמילאה את התפקיד בעונה שעברה התפטרה בתפקידה. ועד שייבחר מנהל אמנותי חדש ללהקה המודרנית הותיקה ביותר בבריטניה, קיבל על עצמו רוברט כוהן למלא שוב, זמנית, את התפקיד.

✓ מנהל חדש למחלקה למחול בבית-הספר

JUILLIARD בניו-יורק
מאז יצאה מרתה היל לגמלאות שימשה מוראלי טופאז כמנהלת בית-הספר JUILLIARD עכשיו החליף אותה בתפקידה הכוריאוגרף הותיק בנימין הרכבי, מי שנימנה עם מיסדי "תיאטרון המחול הנדרלנדי" בראשית שנות ה-60, שעבד גם בארץ.

✓ נפטר הרקדן

והכוריאוגרף גרהארד בוהנר
בגיל 56 הלך לעולמו אחד היוצרים המקוריים ביותר של המחול המודרני בגרמניה, גרהארד בוהנר (GERHARD BOHNER), אחרי שחלה באיידס.

בוהנר היה "זאב בודד", שלא הלך בדרכים מקובלות. בשנים האחרונות עסק בשיחזור מחולותיו של אוסקר שלממר (OSKAR SCHLEMMER), איש ה"באהאוז", שביקש ליצור מחול קוביסטי, של דמויות גיאומטריות, בסוף שנות ה-20. יצירתו הידועה ביותר של שלממר היא "הבאלט הטריאדי", אותה שיחזר בוהנר ב-1977. בוהנר לא רק שיחזר את המחולות ההם, אלא יצר יצירות משלו, כגון סולו ושמו "חתך הזהב" שהתבסס על עקרונות אסתטיים גיאומטריים, צורות וקווים מופשטים. עבודתו הלפני אחרונה של בוהנר, עבור להקת "הבאלט הקאמרי של

פראג", כותרתה "פחדים וגיאומטריה", שם המבטא את תמצית סגנונו. בגליון מס' 2 של הרבעון "מחול בישראל" נביא רשימה מפורטת עליו ועל יצירתו.

✓ נשרף כליל ארכיון "באלט המאה ה-20"

בריסל
מאז עזב מוריס בז'אר את ניהול להקתו, שפעלה במשך 20 שנה בתיאטרון "דה לה מוני" בבריסל וסגר את בית-הספר שלו "מודרה" שם, שוכנו בבניין בית-הספר ארכיון להקתו וכן זה של ממשיכו, מרק מוריס. הבית שברחוב בארא 103 – המוכר לרקדנים רבים – עלה באש בחודש מאי שעבר. השריפה כילתה את מרבית הארכיונים, ועתה מבקשים אנשי הבאלט של האופרה של בריסל לשקם ככל שניתן את המסמכים החשובים שהיו שמורים בו.

✓ בכורות של יירי קיליאן

ואיציק גלילי בז'נבה
"באלט ז'נבה" בשוויץ הופיע בחודש אוקטובר ביצירתו של יירי קיליאן "STEPPING STONES" ובעבודה חדשה מאת הכוריאוגרף PAULO RIBIERO. ב-8 בינואר 1993 בוצעה עבודתו החדשה של איציק גלילי הישראלי, "לכלוכית" ומחול חדש מאת הכוריאוגרף הבריטי, שעבד לא אחת בארץ עם "בת-שבע", כריסטופר ברוס.

גרהארד בוהנר Gerhard Bohner

✓ לראשונה נוסדה בפולין להקת מחול מודרני עצמאית

זו להקה הפועלת בעיר ביטום שבשלזיה. מופע הבכורה שלה התקיים באפריל. מנהל הלהקה הוא יאצק לומינסקי, שהחל את דרכו כחוקר והיסטוריון של המחול ומשם הגיע שוב אל היצירה. את תואר המ.א. שלו מהאוניברסיטה קיבל על עבודתו, שעסקה במסורת המחול היהודי בפולין. לצורך זה אפילו למד יידיש, אם כי אינו יהודי. גם פן ישראלי ללהקה החדשה: אחד הכוריאוגרפים שלה ומורה הלהקה, הוא הישראלי אבי קייזר, בוגר בת-דור, העובד כבר שנים לא מעטות בבלגיה, ושהופיע באביב שעבר בירושלים כאחד ממופעלי-המתכת בעבודתה של סוזנה לינקה, "המקום – רוהר".

✓ בדנמרק התקיים פסטיבל בורנוניול

בדנמרק התקיים פסטיבל בורנוניול, העורך כל עשר שנים, לכבוד האיש, אוגוסט בורנוניול, (1805-1879), שיצר את סגנון הבאלט המיוחד של הדנים. הבאלט המלכותי הדני, שבראשו פרנק אנדרסן, הזמין לקופנהגן כ-140 מבקרי מחול מכל העולם, לחזות בשלל הבאלטים של בורנוניול. המלכה מרגרטה נוכחה בכל המופעים ואף עיצבה את התלבושות והתפאורה לבאלט "אגדת-עם".

✓ הפרס על שמו של אלברט גאובייה

הפרס על שמו של אלברט גאובייה, רקדן יהודי שנולד בפולין, עבד בהונגריה עד שעבר בשנות ה-30 לדנמרק ונפטר לפני כשנה, חולק השנה לראשונה. מנהלי העזבון החליטו, שהפרס יחולק מדי שנה לאמן או שניים מדנמרק, כל שנתיים לאמני מחול מישראל ובשנה האחרת למחוללים מהונגריה. הנהלת הפרס החליטה להעניק אותו השנה לשני ישראלים צעירים: לנועה רוזנטל (לשעבר מאנסמבל בת-שבע) ולזיו פרנקל (רקדן להקת המחול הקיבוצית). כל אחד מהם יזכה בכ-8500 ש"ח, למטרות השתלמות או למימון עבודה חדשה, לפי בחירת הזוכים.

✓ נעדרות לאחרונה

מהבמה – וונדי לאקינג ונעמה ידלין. שתי הבלרינות הותיקות של

הבלט הישראלי. הסיבה: שתי היוליות רוצות להרחיב את המשפחה. נעמה מצפה לחסידה באביב 93, אח או אחות לאור בן השלוש. גם סילבי ויצמן, מנהלת המכירות של הלהקה מצפה לתינוק חדש.

✓ ישראלים בשטוטגארט

בשטוטגארט, הידועה בשל להקת הבאלט שלה, לא הכל באלט. בחודש אוקטובר חגג את יום הולדתו העשירי אנסמבל מודרני לא גדול, Telos שמו, המנוהל על ידי אורסולה בישוף-מוסקה, בשלושה ימים של הופעות, שזכו לביקורות חיוביות מצד העיתונות – ובמרכזן כמה יוצרים ומבצעים ישראלים דווקא. כותב ברנד קראוסה ב-"Stuttgarter Zeitung": "המרשים ביותר היה המחול 'מקבילים', שיצר נתן גרדה עבור הרקדן החירש אמנון דמתי והפרטנרית שלו, נועה רוזנטאל". נתן גרדה היה בשעתו רקדן ב"בת-דור", וב"בת-שבע", ומשמש מנהל חזרות של "טלוס" כבר זמן רב. נועה רוזנטאל היתה עד לסיום העונה הקודמת רקדנית האנסמבל של "בת-שבע". אמנון דמתי היה הסולן הראשי של "קול דממה" של משה אפרת. אמנון דמתי גם רקד סולו משלו, "האיש בצל הציפור", שמבקרו של העיתון "Stuttgarter Nachrichten", הרטמוט רגיץ, מוצא "מרשים". מכר ישן נוסף של הקהל הישראלי, שנטל חלק במופעים זוכה לביקורות מצויינות, אינו אלא מי שהיה מרקדני "בת-שבע" ונעלם מנופנו: ברונו דה סיינט-שאפריי. העולם הגדול קטן למדי.

✓ בגיל 99 נפטרה

בניו-יורק הניה הולם, הנציגה הראשונה של המחול המודרני האירופי באמריקה. הולם הגיע לניו-יורק בראשית שנות ה-30, כנציגתה של מרי ויגמן ופתחה שם בית-ספר. בנעוריה רקדה בלהקתה של ויגמן והאמרגן סול יורוק הביא את הלהקה לאמריקה ב-1930. הוא האיץ בויגמן לפתוח בית-ספר בניו-יורק, שבו ילמדו את שיטתה. ויגמן החליטה להפקיד תפקיד זה בידי הניה הולם. אחרי עלייתו של היטלר לשלטון, נקנה בית-הספר על ידי הולם ושמו הוחלף. מאז 1934 לימדה בקורס-הקיץ במכללת בנינגטון, קורס שממנו צמח "פסטיבל המחול האמריקני", הפועל עד היום הזה. אחר כך החלה ללמד במכללת

קולוראדו, מקום שם למדו רבים מטובי אמני המחול באמריקה, כגון אלוין ניקולאיס. היא המשיכה ללמד שם עד פרישתה, בשנת 1983. עיקר יצירתה של הניה הולם היה עיצוב התנועה במחזמרם כגון "נשקיני קיית", "גבירתי הנאווה" ו"קאמלוט". בין היתר עבדה בישראל בעת החזרות ל"גבירתי הנאווה", שהופק על ידי גיורא גודיק, בראשית שנות ה-60.

✓ בחודש נובמבר 1992

נפטר בניו-יורק ארז דרו, מי שהיה מרקדני "הבאלט הישראלי", והוא רק בן 34. ארז, שגדל בעיירה בית-שמש, היה תלמיד מצטיין בבית-הספר התיכון שם, בייחוד במדעים המדויקים. הוא הגיע לתל-אביב, ל"באלט הישראלי" בהיותו כבן 16 ובלבו החלטה להיות רקדן. ברטה ימפולסקי והלל מרקמן הבחינו מיד בכשרונותיו, ולא זו בלבד שהיו מוכנים להתמסר לחינוכו האמנותי, אלא גם אימצו את הנער. אימונים פרטיים אינטנסיביים מדי יום הפכו אותו כעבור פחות משנה לרקדן מרתק. הוא מילא תפקידים מרכזיים ביצירות רבות שברפרטואר הלהקה, ביניהם את זה של המאהב המצחיק, אלאן, ב"הנערה שלא נשמרה היטב". היה לארז חוש הומור - תכונה נדירה למדי ברקדני באלט קלאסי. במשך כשמונה שנים היה מהאמנים המרכזיים של "הבאלט הישראלי". הוא גם ניסה את כוחו בכוריאוגרפיה, שענה שייצר באלט מלא דמיון לילדים.

אבל משבגר, קשה היה לו להמשיך ולהיות תלוי במנהלי הלהקה, שבביתם התגורר, ובשעת סיור "הבאלט הישראלי" באמריקה עזב וניתק את קשריו. מאז ועד מותו ללא עת שהה בניו-יורק.

✓ סיר קנת מקמילן,

מי שהיה מהכוריאוגרפים החשובים של ה"רויאל באלט" הבריטי ובין השנים 1970 ועד 1977 מנהלו האמנותי, נפטר בלונדון בחודש אוקטובר. בשנים 1966-1969 ניהל את להקת הבאלט של האופרה בברלין. מקמילן יצר מספר באלטים חשובים גם עבור באלט שטוטגרט.

רבות מיצירותיו התבססו על חומר ספרותי, כגון "אנאסטאסיה", על אודות ביתו של הצאר ניקולאי, שהוצאה להורג על ידי הבולשוויקים, "מאנון", לפי הרומן מאת דימה או "מאיירלינג", על אודות טרגדיה של אהבה בבית-האבסבורג האוסטרי. מקמילן היה אדם מופנם, שתקן, והכניס מומנטים פסיכולוגיים לבאלטים שלו. בשנה שעברה חודשה עבודתו המוקדמת "נסיך הפאגודות" על ידי ה"רויאל באלט" הלונדוני.

✓ מקום שני

הרקדנית יעל לויטין בת ה-21, הרוקדת בלהקת המחול "בת-דור", זכתה במקום השני ובפרס כספי של 15 אלף פרנקים צרפתיים, בתחרות הבינלאומית למחול, שנערכה בפריז, מטעם מכון התאטרון הבינלאומי (I.T.I.). יעל לויטין ביצעה מחול סולו שיצר הכוריאוגרף ההולנדי אד וובה. בתחרות הנערכת אחת לשנתיים והמתקיימת בפעם הרביעית, השתתפו 35 רקדנים מ-16 ארצות: צרפת, איטליה, רוסיה, ארה"ב, בולגריה, צ'כיה, בלגיה, ברזיל, קנדה, יפן, האיים הקריביים, פינלנד, יוגוסלביה, פרו, מכסיקו, ונצואלה. ג'נט אורדמן, המנהלת האומנותית של להקת "בת-דור", הוזמנה לשמש כשופטת בתחרות, בתחום המחול המודרני. זו הפעם הראשונה, שנציג ישראלי משמש כשופט בתחרות זו.

יעל לויטין

קפיצות וסיבובים

מאת שרה ארנון

קצרצרים מאירועים שקרו וקורים בחיי המחול המקומי. פנים ובכורות חדשות, גיחות לחו"ל, הצלחות וכישלונות, תוכניות ותקוות לעתיד. חדשות מן הפזורה וכל התרחשות מחולית הראויה לאיזכור.

ברית-המועצות. ראה הרבה "בולשוי באלט", התפעל והלהיב בסיפוריו את הצעירה בשש בנותיו. "מגיל חמש אני זוכרת שהיה מביא לי תקליטים על באלט, צ'ייקובסקי, מוצארט, צילומים, ספרים ובגדים. הכל שמור אצלי עד היום. שם זה התחיל. להם אני חייבת את אהבתי הגדולה לריקוד".

"אבא שם את הגרעין" היא מדגישה "ואמא עודדה". גם לחמש האחיות מקצועות חופשיים ובעידוד נמרץ של ההורים. עתונאית, ארכיאולוגית,

ראבעה מורקוס - הרקדנית הערבית המודרנית הראשונה

✓ רקדנית ערבית בלהקה הקיבוצית

שחקנית ערבית כבר יש לנו. יש עורכות-דין, אקדמאיות והקצינה הבדואית הראשונה בצה"ל. עכשיו תורה של הרקדנית המודרנית הערבית הראשונה, עם רצון כביר ודרייב אדיר להצליח כמו שלה נראה, שבקרוב תגשים את חלום חייה. ראבעה מורקוס, בת הזקונים של ראש מועצת כפר-יסיף, עומדת לעשות זאת.

בת 20, אבל להורים עוד יש אצלה מלה. הם לא הסכימו שתיסע לתל-אביב. נפגשנו בחיפה, באמצע הדרך, יעני. כמו שהיא אומרת במהלך השיחה, המתנהלת בעברית עכשווית רהוטה. יפה, עיניים ירוקות, שיער שחור ארוך וגוף דקיק וגבוה של רקדנית בבלו ג'ינס. ההורים, המוזכרים הרבה במהלך הפגישה. "הם הראשונים בחיי שעניינו אותי בריקוד" כך ראבעה, "וזה היה דווקא באלט קלאסי". אביה, נוצרי, קומוניסט, איש חינוך וליברל, העומד זה 13 שנה בראש מועצת הכפר, מרבה לנסוע לחו"ל, בעיקר למה שהיתה

הזמרת-השחקנית אמאל מורקוס ושתיים מורות.

עכשיו, כשהעיסוק שלה, שהתחיל כתחביב, מתחיל ללוש צורה מקצועית, מתחילים להציע לראבעה (שם בלתי שיגרתי, ובתרגום חופשי - "בשבחי גוף האשה") גם שידוכים. בגילה ובחברה שלה, רוב הילדות שגדלו איתה כבר נשואות ואמהות. לאחרונה רמזה לה אמה, כי עורך-דין נאה ממשפחה טובה מתעניין בה. לאמא מורקוס, שעודדה את בתה להיות אדם עצמאי שמגשים את עצמו, קשה עכשיו לשכנע את בתה לעשות אחרת פנה. כי רק נושא אחד מעניין עכשיו את ראבעה - הריקוד, להיות רקדנית! "יש לי עתיד ואם אתחתן הכל יגמר", היא קובעת.

בגיל 8 התחילה לקבל שעורי באלט קלאסי אצל מורה צ'כית בעכו. הפסיקה לקראת הבגרות. "אצלנו, קודם צריך ללמוד טוב ולהצליח בבגרות". לפני שנתיים, לקראת סיום הבחינות הגיעה לסדנת המחול האזורית בקיבוץ געתון,

יהודית ארנון, המנהלת האמנותית של "הלהקה הקיבוצית" והסדנה שלידה, קיבלה אותה, אחרי בחינות מיון קפדניות. שנה שלמה ראבעה רק החזירה לגוף את כושר התנועה. כמו בטירוף מתמשך. אבל לראבעה אין תלונות. היא אוהבת עבודה קשה ועוד יותר אוהבת את היזע והדמעות, את הכאבים ואת הסבל הכרוכים בעבודת הרקדן.

כדי לממן את הלימודים היא מלמדת בשעות הפנאי המועטות בלאט קלאסי לילדות בישובים ערביים בסביבה. כן, יש דבר כזה. בכפר-יסיף, לדוגמה, לומדות עשרות ילדות בלט וגם מופיעות באירועים ובשמחות.

הכוריאוגרף-הרקדן דני עזרלו ("איסור"), שפגש בה שעה שלימד כאורח בסדנה בגעתון התרשם, לדבריה, מיכולת ההבעה שלה. "את רוקדת עם העיניים, עם הפנים ועם הגוף, אבל מדוע אינך מתייחסת למרחב סביבך?" שאל. "עדיין לא השתחררתי מההרגל הזה".

רמי באר, כוריאוגרף הבית של הלהקה: "זאת בחורה עם ראש על הכתפיים".

היא רוצה להשתלב בלהקה וכן לבצע ריקודים משלה. "אני רוצה להיות כוריאוגרפית, ליצור תנועות וקומבינציות בלתי שיגרניות. אולי משהו כמו גראהם, אבל יותר רך ושיירה ערבי". איך? "משהו מהתנועות המזרחיות המיוחדות בגוף, בעיניים, בפנים, בידיים ופחות ברגליים".

לאחרונה החלה להופיע עם הלהקה, לפני קהל דוברי ערבית, בעיקר ילדים, בכוריאוגרפיות של רמי באר, "קרנבל החיות", בתפקיד העכבר-המספר, שרוצה לשנות את חייו וב"פטר והזאב".

"בחזרה הראשונה פחדתי מהרקדנים ובהופעה התרגשתי מאוד. הקטנים אהבו אותי מאוד ושלחו לעכבר המספר' נשיקות באוויר".

היא לוקחת את הזמן שלה. רוצה להתנסות. "אשה בחברה שלנו, בכפר, צריכה להשתכר, אבל ההורים שלי ליברלים ולא לוחצים עלי. בחרתי בדרך הקשה. אני אוהבת את הדבר הבלתי שיגרתי שאני עושה. 'מה יצא לך מזה?' שואלים אותי. אני רוצה להיות הרקדנית הערבית הראשונה בישראל!" לאחרונה השתתפה ראבעה במופע "אוטובוס ממוג לדו-קיום" בפסטיבל עכו 92, שזכה לציון מיוחד לשבח.

✓ נרקד לאחרונה
שרה לוי-תנאי ולהקת הסניורים שלה: הופעת הלהקה החדשה של שרה לוי-תנאי, מזכירה לי את קזואו אונו, הרקדן היפאני הקשיש והבלתי נשכח, שהופיע אצלנו לפני שנים אחדות. בעולם יש דברים כאלה, סניורים ורקדים. שם משוכנעים, כי למרות העובדה, שהעולם שייך לצעירים, הריקוד האמנותי אינו נחלת ינקות בלבד. ללהקה ההולנדית "נדרלנדס דאנס תיאטר" יש,

הופעותיה הראשונות של הלהקה שהתקיימו בארצות-הברית, בפתיחת אירוע בתיאטרון "לה מאמא" הניו-יורקי ובקונגרס שעסק בתרבות יהודי תימן שהתקיים באוניברסיטת פרינסטון, זכו להצלחה רבה. מי יודע, אולי בעתיד, כאשר רקדנים ותיקים נוספים יתפנו מ"ענבל", תחזיר הגברת הזקנה-הצעירה לנצח את הדגש החזק לתנועה.

ארז דרור ומרשה זוסמן ב"אופוס 35" מאת היינץ שפרלי, ב"באלט הישראלי" Erez Dror and Marsha Susman in Heinz Spoerli's "Opus 35" Photo: G. Rozanski צילום: ג. רוזאנסקי

✓ "קול דממה" טסו לברזיל
משפחת ספרא הטיסה את "קול דממה" לברזיל להופעה אחת של "קמינה אי טורנה". "קול דממה" השתתפה בהופעה מיוחדת בסאו-פאולו. עשרים ושניים רקדנים וצוות טכני פלוס כחצי טון ציוד יצאו בחודש אוגוסט לברזיל להופעה אחת ויחידה, במסגרת האירועים העולמיים המציינים 500 שנה

למשל, להקת סניורים, שכל מי שראה התפעל ממנה. ואצלנו, השיבה לא מזמן רנה שינפלד, שכבר חצתה את החמישים, למנגחים את הופעתה, כי אינה חושבת לפרוש מן הבמה. לדעתה "רקדנית טובה אינה בהכרח רקדנית צעירה". שרה לוי-תנאי קיבצה סביבה רקדנים וזמרים מיוצאי "ענבל" והקימה להקה חדשה - "במת דיוואן" - שם זמני. הדגש הוא עתה על מוסיקה בשילוב תנועה.

לגירוש יהודי ספרד. יוזמת ההזמנה היא ויקי ספרא, מראשי הקהילה היהודית בסאו-פאולו, ששהתה בארץ ובחזרה ביצירת המחול של מנהל הלהקה, משה אפרתי, "קמינה אי טורנה", כמייצגת הנאמנה ביותר של הנושא. הופעה מיוחדת זו מקרבת יצירה זו אל הצגת המאה שלה, שתצוין בהופעה חגיגית בתל-אביב.

✓ סוכנות בינלאומית חדשה למחול

בלונדון נפתחה לאחרונה סוכנות בינלאומית ראשונה במינה, לקידום המחול. עתה יוכלו כל העוסקים באמנות המחול על כל סוגיה להשתמש במאגר המידע הגדול, המצוי ב-"DATA PLACE". בכל הנוגע לאינפורמציה על מחול בבריטניה ובכל העולם יש לפנות אל: Clare Lovett / Data Place 17, Dukes Road, London WC1H 9AB, U.K. טלפון: 071-380 12 68

✓ חילופי מנהלים בבאלט האופרה הממלכתית של וינה

במשך שלוש השנים שעברו, מאז עבר המנהל האמנותי גרהארט ברונר לעיר גראץ, ניהלה את להקת הבאלט של האופרה הוינאית הרקדנית הרוסיה צ'רנישבה. בסתיו הקרוב (1993) יחליפו אותה אן ווליאמס, מי שהיתה במשך שנים רבות מנהלת החזרות של באלט שטוטגארט (בימיו של ג'ון קרנקו שם) ואחר כך עבדה באוסטרליה ויאן סטריפלינג, כסגנה. אן ווליאמס היתה במשך שנים המנהלת של בית-הספר ע"ש קרנקו בשטוטגארט, אחר כך מנהלת אמנותית של "הבאלט האוסטרלי" ובשנים האחרונות ניהלה בית-ספר לבאלט בציריך, שווייץ. היא אחד המורים הידועים ביותר בעולם. בימי נעוריה עבדה עם להקת הבאלט של קורט יוס ולימדה בבית-הספר "פולקוואנג" בעיר אסון, גרמניה. גם יאן סטריפלינג רקד בשעתו בלהקתו של קורט יוס. הוא היה מסולני "באלט שטוטגארט" בימיו של ג'ון קרנקו. מאז שנת 1976 הוא נשוי לאן ווליאמס. בעונה הבאה מתכננים המנהלים החדשים של הבאלט הוינאי שתי בכורות; האחת באלט של ערב שלם, מהרפרטואר הקלאסי והשנייה שלוש עבודות של יוצרים עכשוויים.

חדשות ✓ ✓ חדשות ✓ ✓ חדשות

תנאי העבודה בינה מעולם לא היו קלים. בלהקה 85 רקדנים – ונוסף עליהם מגיעים אמנים אורחים – אבל לרשותם רק שני אולמות-חזרות. בעונת 4-1993 מתוכננות רק 55 הופעות באלט, מספר שאינו מספק תעסוקה מלאה ללהקה.

✓ **מתנת חג-מולד מוזרה מאת ויליאם פורסיית**
ויליאם פורסיית, מנהלו המוכשר של "באלט פרנקפורט", שוב הפתיע, כדרכו, את הקהל ערב חג-המולד שעבר. יצירתו החדשה נקראת: "ALIE/NAIC) TION" זאת אומרת מין סלט-מילים, בו "ניכור" ו"פעולה" משמשים בעירוביה.

"תערובת מצייצת של גיישות ממין נקבה וממין זכר, משהו המזכיר את בלבול הלשוניות של מגדל בבל. אחרי שניה של שקט מתוח מברך אחד הרקדנים בכל הרצינות את הצופים ב'חג מולד שמח!' כי פורסיית הכין לנו הפעם מתנה מטורפת ממש, בצבעי ורוד-ירוק". – כותבת המבקרת מלווה גראדינגר.

התלבשויות הן בסגנון יפני. גם המלחין טום וילמס, המספק כרגיל את הלוויי הצלילי ליצירות של פורסיית, מצוי בעצמו ובכבודו, לבוש אף הוא כאחת הגיישות, על הבימה ומנגן במקלדת. זהו שעשועו בתנועה, המעיד על נסיונותיו של פורסיית להרחיב את תחומי התנועה שלו לאיזורים בלתי מוכרים לו עד כה.

✓ **רומיאו ויוליה – במחנה עבודת-כפיה**

מקצת ממה שקורה כיום בתחום הבאלט ברית-המועצות לשעבר אפשר ללמוד ממופעי להקת "הבאלט לקהל צעיר" מקייב, אוקראינה, הנמצא בסיוור מופעים במערב אירופה.

בין היתר הופיעה הלהקה בבאלטים מובהקים לנוער, ביניהם "מוגלי" (מ"ספר הג'ונגל" של קיפלינג) ו"גילג" (הילדה הגינג'ית בעלת הנמשים, שכיכבה אצלנו בטלוויזיה). אבל גם נוסח מקורי של "רומיאו ויוליה", לפי המוסיקה המוכרת מאת פרוקופייב, שנועד "למבוגרים ומתבגרים", כדברי הרקדן, המגלם את רומיאו, סרגי בונדור, שזכה לתשבחות רבות על ביצועיו.

הכוריאוגרפיה היא מאת גיאורגי קאוטון, מנהלה האמנויות של להקת הבאלט. בנוסח זה בולטים שני הבטים: חלק מהסצינות מתרחש במחנה עבודת-כפיה,

והצלב, ובכלל סמלים דתיים-נוצרים, משמשים בו את הכוריאוגרפיה. הבאלט נוצר לפני כשלוש שנים, ב-1989. עצם השימוש בסמלים דתיים – שהיו אסורים בתכלית האיסור במשך שבעים שנה ברוסיה – והעמדת סצינות במחנה של אסירים על הבימה, יש בו ביטוי למחאה. "תחילה קיבל הקהל שלנו את המופע בתדהמה." – מספר הכוריאוגרף. הצופים פשוט לא היו מורגלים לסגנון החדש. לדעתו, כיוון התפתחות של הבאלט באוקראינה יהיה גם להבא על בסיס הבאלט הקלאסי. אבל בעבודתו הוא נוטה להשתמש בכל סוגי המחול ואפילו להכניס לעבודותיו מרכיבים של אקרובטיקה וספורט.

✓ **לא לגעת ברקדנים!**

בשטוטגרט מתקיימים בימים אלה מפגשים מסוג חדש בין קהל ורקדני הבאלט המפורסם שבראשו מרסיה היידה. ב"בימה על בימה" באחד מאולמי התיאטרון הממלכתי של וירטמברג, מזמינים אמני הבאלט את הקהל לקפה-מחול. שולחנות קטנים עם פרחים בצנצנת, קירות שחורים ופה ושם קטיפה אדומה, אור עמום של מועדון-לילה, בצד באר משקאות – ובמרכז רחבת ריקודים. ממש Cafe dansant.

שם המופע "מבט אל אחורי הקלעים". זהו מפגש אישי קרוב – ממש לגעת בהם – עם כוכבי הלהקה. המנהלת ורקדניה יושבים עם צופיהם בכפיפה אחת. תחושת הצופים שבאו למופע היא של ביקור אצל ידידים.

"היש עוד להקה בעולם, המסוגלת לקרבה כזאת בינה לצופיה?" – שואל המבקר הורסט קוגלר בעיתון "Stuttgarter Zeitung". תחילת התכנית בגירסה מקוצרת של חימום יומי ליד ה"באר", לא זה של הקוקטיילים... אחר כך הדואט המסיים, המוכר, עם הבאלרינה המונחת על ברכי הפרטנר שלה "בלי ידיים" מתוך "היפיפיה הנמה".

ואחרי הפסקת קפה מופיעים מרסיה היידה וריצ'ארד קרייגון בקטעים מהבאלט של רנאטו זאנלה, כוריאוגרף צעיר, מרקדני הלהקה, "מצבי הנפש", שהוא בעצם תיאור ביוגרפי של יחסיהם המשתנים של השניים. חשיפה אמיתית, הפעם לא מעבר לרמפה, אלא בין הצופים ממש. ואז מגיע תור האילתור. לפי נושא שנבחר על ידי הצופים, במקרה זה "מחאה נגד שינאת זרים", מכינים

הקהל נדהם לראות, באיזו מהירות תופסים הרקדנים את רעיונותיו השופעים של הכוריאוגרף. "זה ממש מחשמל, לראות איך עובר זיק בין היוצר ולמבצעים, הנענים בין רגע לדרישותיו ומתרגמים הכל לתנועתם." – כותב קוגלר. הרעיון נראה מצויין. איפה הלהקה הישראלית, שתנסה ללכת בדרך זו של מחול מתוך קרבה?

✓ **כאגדת רבקה שטורמן**

מאת יגאל בן-נון
ביום ו', ה-22 בינואר '93, מלאו לרבקה שטורמן 90 שנה. יום הולדתה נחוג באולם הספורט של קיבוץ עין-חרוד, בו היא מתגוררת, בהתכנסות תחת הכותרת "כאגדת רבקה". מאות רוקדים ומרקידים הגיעו מכל רחבי הארץ – כל תנועת ריקודי-העם הישראלים.

האירוע נפתח בארבעה ריקודי-ילדים, בביצוע ילדי עין-חרוד. יש בכך משום סמל היסטורי, כי שם, לפני יותר מ-50 שנה, בבית-הילדים ובית-הספר של עין-חרוד החלה רבקה ליצור את המחולות, שעתידים היו להוות את ראשית המחול העממי

הישראלי החדש. לאחר מכן עבר המיקרופון – ללא תיווכו של מנחה – מדובר לדובר וממרקיד אחד למשנהו. אברהם יריב, ראש המועצה האזורית גלבע, הבטיח בדבריו, שיסייע בהוצאתו לאור של תרגום לאנגלית של ספרה של רנה שרת על אודות רבקה שטורמן, "קומה אחא". בשם משרד החינוך והתרבות בירך דן רונן. אחריו דיברה תרצה הודס, שריכזה במשך שנים ארוכות את המדור לריקודי-עם במרכז לתרבות של ההסתדרות.

בשם ההסתדרות בירך כותב שורות אלה, (ראה להלן). תרצה הודס הזמינה את תלמידי שנה א' של אולפן תל-אביב לריקודי-עם לבצע את ריקוד "הגורן" ו"הרמוניקה", מריקודיה הראשונים של בעלת-השמחה. שורה ארוכה של מרקידים ויוצרים הופיעו בזה אחר זה, הזמינו את רבקה להצטרף אליהם והרוקדים שנאספו רקדו את מחולותיהם של יואב אשריאל, יעקב לוי, גיורא קדמון, רותי פרדס, שלמה ממן, אליהו גמליאל, צבי פרידהבר, מושיקו יצחק הלוי, ישראל שבתאי

באלט שטוטגרט, מרסיה היידה וריצ'ארד קרויגין ב"רקויאם". כוריאוגרפיה: קנת מקמילן. מוסיקה: פורה.

✓ **חורחה דון -**

עוד קורבן של "איידס"

במשך עשרים שנה היה הרקדן חורחה דון, נצר למשפחה יהודית ארגנטינית, שנולד בשנת 1951, מזוהה עם להקתו של מוריס בז'אר, "באלט המאה ה-20", בבריסל. הוא נפטר עתה, ממחלת האיידס הארורה.

היה בהופעתו משהו זוהר. לא רק דמותו ושיערו הזהוב הם שהשפיעו על הצופים, אלא גם האינטנסיביות הרגשית שלו כרקדן.

היה זה חורחה דון, שעליו נוצר התפקיד הראשי של "ניז'נסקי", הליצן של האל" והדואט המצויין לפי "שירי השוליה הנודד" (מאת מהלר).

שעה שבז'אר "הפך את השולחן" ב"בולרו" שלו והעמיד על גביו גבר, במקום הבאלרינה, ששלושים בחורים מקיפים אותה, כמובן היה זה חורחה דון, שעיצב את התפקיד הנשי בנוסח הגברי החדש.

בשנה שעברה הופיע, יחד עם שחקנית יהודיה מארגנטינה, במופע משולב של שירים וקטעים משוחקים עם מחול. חורחה דון נראה עייף וכבר לא אותו אל זוהר של פעם, נגיפי האיידס הקטלניים כבר כרסמו בגופו היפה.

חורחה דון היה, בלי ספק, אחד הרקדנים החשובים של המאה.

למחול עממי. אם יישארו במחול העתיד תנועה אחת, צעד אחד מריקודינו בהווה, כי אז השגנו הרבה".

באומות אחרות, ריקוד עם הוא ריקוד אנונימי. אצלנו לבעלי הריקודים אלה יש שמות: רבקה שטורמן, שרה לוי-תנאי, זאב חבצלת, יונתן כרמון ועוד.

המעשה המהפכני ביותר שנעשה בארץ ב-90 השנים האחרונות החופפות את קורות חייה של שטורמן - זה לא גלי העליה, לא צבא עברי ומשטרה עברית, אפילו לא כור גרעיני לצרכי מחקר, אלא מעשה הפלא של הפיכת שפה ארכאית של טכסטים פולחניים לשפה שימושית, מפליאה בדינאמיות שלה. היווצרותה של השפה העברית החדשה היא היווצרותה של תרבות עברית ישראלית מקורית. תרבות ישראלית, היא מחול ישראלי, ציור ישראלי, מוסיקה ישראלית. מעטות המדינות בעולם שנוצרו כתוצאה ממהפכה תרבותית מקורית כזאת.

לרבקה שטורמן מקום כבוד במהפכה שהתחוללה בארץ הזאת. היא יצרה במו רגליה ובזכות תודעתה האידיאית-חברתית אמנות ישראלית מקורית. היא יצרה סיגנון ריקודי חדש יש מאין, סיגנון המסמל את תמצית ההווה הגאוגראפית, החברתית והרוחנית של שנות ה-40, הארץ-ישראלית. ריקודיה של שטורמן הם השתקפות נוף מולדתנו.

רבקה שטורמן 1990
צילום: ויקי כהן

ביצירות אלה בזמן ביצוען, בשעתו.

מסיבה זו, יוצרי מחול רבים יכולים לקנא ברבקה שטורמן. היא זכתה לא רק לכך שריקודיה השתמרו ולא נשכחו, אלא גם ממשכים לרקוד אותם עשרות, אם לא מאות ואלפי רוקדים מדי שבוע. למרות מבול ריקודי העם הישראליים החדשים, לא זו בלבד שלא נס ליחס, אלא גם אף ריקוד שנוצר היום אינו מאיים על ההגמוניה שלהם. לא רבים יוצרי המחול שזכו לכך.

ביוני 1945 כתבה שטורמן ביומן קיבוץ עין חרוד: "אנחנו נמצאים עוד בלב חיפוש האלמנטים הריקודיים המקוריים והיסודיים של הריקוד הארץ-ישראלי. משום כך אין לראות את הריקודים המקובלים והנהוגים בארץ כדפוס ריקודי מוגמר, המספק את תביעתנו".

"...לא בידנו לקבוע איך נגיע לריקודים אלה: אם יהא זה פרי יצירת יחיד, חוג או קבוצה, אם יהא זה סיכום תקופה או דורות רבים - את זאת יחרצו החיים... רוב הריקודים אשר נוצרו עתה עוד יעברו גילגולים רבים וישנו צורתם עד שיתגבשו וילוטשו

ועוד. לכבוד האירוע החגיגי אירגנה איה הלוי, האחראית לאירוע מטעם הקיבוץ, את בני הכיתות משנות ה-40, איתם עבדה רבקה והם ביצעו את אותם מחלות עתיקים כמיטב יכולתם.

רנה שרת דברה על ספרה על אודות בעלת יום-ההולדת והקרינה את הסרט "הנה הסתיו עבר", שצולם בשנת ה-50.

דבריו של יגאל בן-נון:

ליצירות מחול מן העבר נועד גורל אכזרי. אין אפשרות לשחזר היום מה היתה יצירתו של כוריאוגראף בעבר. יצירה מוסיקאלית נרשמת באמצעות תווים מדויקים וניתנת לביצוע גם מאות שנים לאחר היווצרותה. פסל או ציור משתמרים לדורות. כך גם לגבי יצירות של סופרים, משוררים ומחזאים.

ליוצרי ריקודים נועד גורל אחר. למרות כתב התנועה, למרות הסרט והוידאו, אי אפשר לשחזר במדויק יצירות כוריאוגראפיות מן העבר. לצערנו, כל מה שנוותר מרוב ריקודיו של אגדתי, מאלה של מרגלית אורנשטיין או רינה ניקובה הוא זכרונם המעומעם של מעט אנשים שחזו במו עיניהם

